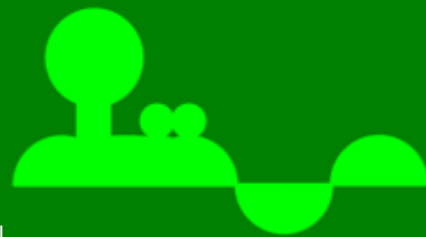

Nieuwsbrief

Landschapsbeheer Oss | Juni 2023 | Jaargang 25 | Nummer 94

Redactie | Braakstraat 46, 5345 XB Oss | 0412-642368 | redactie@landschapsbeheer-oss.nl

Contact

Landschapsbeheer Oss

Tolstraat 3
5342 NH Oss
I www.landschapsbeheer-oss.nl
E info@landschapsbeheer-oss.nl

Voorzitter

Harry Peters
T 06-53130585
E voorzitter@landschapsbeheer-oss.nl

Secretaris

Leo de Hoogt
T 06-52607320
E secretariaat@landschapsbeheer-oss.nl

Penningmeester

Jan Ploegmakers
T 0412-641500
E penningmeester@landschapsbeheer-oss.nl

Redactie, Werving & Vrijwilligerscontact

Dick Roza
T 0412-642368
E pr@landschapsbeheer-oss.nl

Redactie & Website

Richard Ceelen
T 06-54218521
E redactie@landschapsbeheer-oss.nl

Juridisch Adviseur

Maarten Furnée
T 0412-454204
E juridischadviseur@landschapsbeheer-oss.nl

Werkplaats Natuur, Landschap & Cultuurhistorie

Henk Smouter (Projectcoördinator)
T 06-54288252
E hs@werkplaatsnlc.nl

Coördinator Beheer

Tonnie van Hooff (Projectcoördinator)
T 06-37456820
E tvh@werkplaatsnlc.nl

Landerij VanTosse

E secretariaat@landschapsbeheer-oss.nl

Administratie

Henk van den Oever
T 0412-633443/06-22331836
E administratie@landschapsbeheer-oss.nl

De Stichting Landschapsbeheer Oss is gevestigd te Oss en ingeschreven bij KvK Oost-Brabant onder nummer 17105068 Rabobank Oss, NL94 RABO 0170 4198 94

Landschapsbeheer Oss

Inhoudsopgave

Een zilver Jubileum	2
Hoe is het zo gekomen en hoe zal het verder gaan	2
Projecten	5
25 jaar redactie	7
Zij staken hun hoofd boven het maaiveld uit	8
Monument Vorstengraf Oss - 20 jaar	9
Beeldimpressie 25 jaar Landschapsbeheer Oss	10
Kort Nieuws	15
Werkgroep Landschapsbeheer	19

Colofon

Nieuwsbrief Landschapsbeheer Oss

Juni 2023, jaargang 25, nummer 94, oplage 600.

Redactie

Richard Ceelen, Dick Roza, René van Dorst, Jan Oomen
Email: redactie@landschapsbeheer-oss.nl
Redactieadres: Braakstraat 46, 5345 XB Oss
Druk: Kluytmans Drukwinkel bv Oss

Kopij

De sluitingstermijn voor kopij voor de volgende nieuwsbrief is 1 september 2023.

Foto's voorpagina

Boven: Tonnie en Henk in de Tuinderij voor het Brabants Dagblad (foto: Hanne van Assendelft)
Onder: Lange Del Huisseling (foto: Tonnie van Hooff)

Jubileumuitgave!

Hier is hij dan: de Jubileumnieuwsbrief van Landschapsbeheer Oss.

Hierin wordt uitgebreid terug gekeken op 25 jaar onderhoud van bestaande- en nieuwe natuurprojecten door Tonnie van Hooff en Henk Smouter.

Ook worden enkele vrijwilligers extra in het zonnetje gezet, zonder anderen tekort te doen.

Ook de redactie blikt terug op bijzondere momenten tijdens deze 25 jaar.

En tot slot krijgt u een beeldimpressie van 25 jaar Landschapsbeheer Oss en waar we o.a. gewerkt hebben!

Wij wensen u veel inspiratie toe tijdens de bijeenkomst op 8 juni in Acropolis in Megen met de belangrijkste trefwoorden "Natuur in Oss", "communicatie" en "participatie".

Verder vieren we dit jubileum ook nog uitgebreid met partners op zaterdag 7 oktober.

Veel leesplezier!

De redactie

Een zilveren jubileum! Hoera!

Vijftig seizoenen samen werken in het Osse landschap. Van harte gefeliciteerd met deze zilveren en feestelijke uitdaging.

Een groeiende vrijwilligersorganisatie, die zich inzet voor het behoud, beheer, herstel en ontwikkeling van een ecologisch waardevol en mooi landschap. Een organisatie voor het behoud en onderhoud van het ons door de natuur gegeven- en cultureel erfgoed.

Wat waren en zijn de krachten achter de organisatie?

- ✓ Participerende overheid, als onze belangrijkste opdrachtgever, fundament onder ons bestaan en daarmee medeverantwoordelijk voor o.a. de sociale aspecten.
- ✓ Mensen actief bewegen in verbinding met de natuur en met elkaar.
- ✓ Participerende burgers, burgerinitiatief omzetten in woord en daad. Samen verbonden met ons Landschap en met elkaar.
- ✓ Geen aannemer zijn, maar een vrijwilligersorganisatie, waar aandacht voor elkaar en uit het sociaal isolement belangrijk is.
- ✓ Samenwerking met alle natuurorganisaties. Monitoring en uitwisseling.
- ✓ Continu opleidingen en aandacht voor veiligheid.
- ✓ Open communicatie, transparantie en inzet voor mens en natuur. Samen, inspireren en verbinden.
- ✓ Uitmuntende projectleiders, werkleiders, commissies, vrijwilligers en bestuur.
- ✓ Zijn er dan geen valkuilen? Zeker, te benoemen zijn:
- ✓ Te ver doorschieten van regelgeving, handhaving en monitoring hierop.
- ✓ Zich terugtrekkende overheid en afstand tussen volksvertegenwoordiging en volk.

Ik en NU, verdere individualisering in plaats van Wij en Straks, samen en verbinden!

De natuur en het landschap in de gemeente Oss heeft de afgelopen 25 jaar veel projecten en werkzaamheden opgeleverd, waarover diverse vrijwilligers in deze jubileumeditie een prachtige bloemlezing hebben gemaakt.

Tijdens de voorbereidingen van deze feestelijke gebeurtenis ontviel ons Ronald Widdershoven, oud-voorzitter en vrijwilliger. Ons medeleven gaat uit naar allen die met hem verbonden zijn.

Graag ontmoeten wij u tijdens een van de komende activiteiten of tijdens een van de vele werkdagen in de Tolstraat voor landschapsbeheer of in de Landerij VanTosse. Weet dat u natuurlijk welkom bent.

Met een trots gevoel sluit ik dit voorwoord af met een woord van dank aan alle betrokkenen bij de viering van dit mooie jubileum en jubileumnummer.

Harry Peters, voorzitter.

Hoe is het zo gekomen en hoe zal het verder gaan

Terugblik 20 jaar samen met Landschapsbeheer door Tonnie van Hooff.

Ik denk dat ik best aardig wat kan vertellen over mijn belevenissen met Landschapsbeheer Oss en het Osse landschap waarin dit allemaal plaatsvond. Even voor de duidelijkheid van dit verhaal de periodes waarin zich dit allemaal afspeelde en mijn rol in die verschillende periodes. Ik heb vroeger heeeeel lang bij de gemeente Ravenstein gewerkt, ik was daar teamleider van de afdeling Openbare Werken. Prachtige job, met alles wat er buiten in de openbare ruimte aanwezig was en onderhouden moest worden mocht ik mee aan de slag. Daarbij hoorde o.a. ook Herperduin en Keent en de Erfdijk en de poelen in Demen en Dieden en het hele prachtige buitengebied met haar 11 kerkdorpen.

Erfdijk in Herpen

Who is next?

In 2003 was het afgelopen met de pret in Ravenstein, we werden "overgenomen" door Oss. Eerder in 1993 had Oss de gemeente Berghem en de gemeente Megen, Haren en Macharen al ingelijfd, zij het niet zonder slag of stoot, de Berghemnaren gingen zelfs op de fiets via de snelweg naar Den Bosch om hun ongenoegen over deze stadse ingreep uit te spreken. Megen zou worden samengevoegd met Ravenstein, maar 2 stadjes tegen Oss was kennelijk een beetje te veel van het goede. Bovendien waren ze er in Oss bang voor dat bij de "Macherse" brug een tolpoort in het Deelenkanaal zou worden gebouwd, welke de ontwikkeling van de Osse haven niet ten goede zou komen. Ik denk ook dat de huidige slogan van het Osse gemeentebestuur: "op naar de 100.000 inwoners" toen in die tijd al is ontstaan. Nu 30 jaar later, en met de inlijving van gemeenten Lith en Geffen erbij, is men nog steeds niet zo ver. Who is next?

Herperduin werd een fraai landschap

Afijn, we moesten dus naar Oss. Het gemeentebestuur van Ravenstein had er niet zoveel vertrouwen in hoe Oss met die prachtige Ravensteinse (en Herpse) natuurgebieden zou omgaan. Landschapsbeheer Oss bestond toen nog niet! Wat zou Oss met Herperduin gaan doen was de vraag, het mooie Herperduin was immers het paradepaardje van Ravenstein, en het Osse bosgedeelte in de voormalige gemeente Berghem was er bepaald niet op vooruit gegaan na de overname van Berghem door Oss. De Schotse hooglanders zijn in 1996 al door Ravenstein in Herperduin geïntroduceerd, wat waren wij trots, ook het maken van open plekken in het bos werd door Ravenstein kleinschalig ingevoerd. Wat is er veel gevloekt in de Dorpsraad van Herpen toen Oss aan de slag ging met het grootschalig omvormen en omverduwen van vele bomen, met de wind uit Oss komen ook de zandverstuivingen uit de jaren 30 weer op gang was de angst. En toen later ook nog de Schotse hooglanders vervangen werden door taurossen en wisenten was de maat vol in Herpen en ook die bordjes Maashorst was tegen menig zere been. Met Keent dreigde het al dezelfde kant op te gaan, het zeer vruchtbare landbouwgebied binnen de oude maasarm moest terug naar de natuur en er moest een brug komen. Toenmalig landschapsarchitect Jules Iding kwam in de Petjesbar in Overlangel namens de provincie Noord-Brabant een prachtig natuurplan uit de doeken doen, alle boeren op 3 na eruit, alles werd natuur. Zonde vond men daar, het was elk jaar zo gezellig en rustig als het weer hoog water was en Keent heerlijk aan de winterslaap kon beginnen, er was immers ook nog geen brug. Nu vele jaren later kunnen we vaststellen dat er prachtige resultaten, zowel in Herperduin als in Keent, zijn behaald. Ja de sentimenten bestaan her en der nog wel, maar Brabants Landschap heeft van Keent een prachtig gebied gemaakt en de gemeente Oss heeft ondanks wat tegenstribbelingen vanuit de Maashorstdirectie de poot stijf gehouden en van Herperduin een uiterst fraai en divers boslandschap gemaakt.

Taurossen in Keent

Ecologische verbindingszone

Ook met de Erfdijk en de poelen in Dieden en Demen is het goed gekomen. Voor de Erfdijk zijn de plannen voor een ecologische verbindingszone Keent Herperduin ontwikkeld en grotendeels uitgevoerd o.a. met inzet van Landschapsbeheer Oss. Zo ook werd Landschapsbeheer Oss betrokken bij de herinrichting van de poelen in Dieden en deze later via Natuurmonumenten ook in onderhoud gekregen.

Reorganisaties doorgevoerd

In 2003 kwam ik dus samen met mijn Ravensteinse collega's in het gemeentehuis van Oss terecht. Gemeente Oss had intern een flinke reorganisatie doorgevoerd, de afdeling inrichting en beheer openbare ruimte (IBOR) is toen ontstaan. Deze afdeling werd verdeeld in 3 gebieden, Oss stad noord, Oss stad zuid en Oss buitenkernen. In elk gebied werd 1 gebiedsbeheerder aangesteld aan wie het beheer en onderhoud van de gehele openbare ruimte in hun gebied werd toevertrouwd. Ik werd de gebiedsbeheerder van de kernen en het gehele buitengebied. Eigenlijk zo'n zelfde soort functie als in de gemeente Ravenstein, maar nu met een heel groot werkgebied en met later nog de toevoeging van gemeente Lith aan mijn gebied, ook nog eens met 23 kerkdorpen in dit gebied. Vanaf dat moment had ik dus ook alle natuurgebieden (m.u.v. Herperduin) in het buitengebied van de gemeente Oss onder mijn hoede. Wat ik uiteraard toen nog niet wist, is dat ik 10 jaar later in 2013 met pensioen zou gaan en het onderhoud van alle natuurgebieden mee mocht nemen naar Landschapsbeheer Oss.

Henk Smouter kind aan huis

Na 2003, in mijn nieuwe functie, hoorde ik voor het eerst, ergens in 2005 of zo, van Landschapsbeheer Oss. In de verschillende wijk- en dorpsraden stond een voorstel op de agenda met het verzoek voor een bijdrage van € 500,-- voor een nieuwe werkbus voor Landschapsbeheer. Niet iedereen was enthousiast, maar kennelijk was de opbrengst voldoende om een 2e hands Toyotabusje aan te schaffen. Onze afdeling IBOR had weinig van doen met Landschapsbeheer Oss. De samenwerking op het gemeentehuis, als het ging over natuur en landschap, verliep via de beleidsafdeling. Henk Smouter was daar kind aan huis. Als kenner van de Osse natuur en met zijn kennis op het gebied van ecologie was Henk een waardevolle partner van de beleids- en plannenmakers. Diverse beleidsnotities en vooral ook uitvoeringsprojecten zijn toen in die samenwerking tot stand gekomen en werden vaak in veel gevallen daarna omgezet in een opdracht tot uitvoering. De beleidsafdeling gaf opdracht tot uitvoering van een project. Het probleem was daarna de overdracht van het project naar de beheer-afdeling. Dat ging bijna altijd fout, IBOR was niet bij de aanleg betrokken en kreeg ook geen geld om het daarna in onderhoud te nemen. Het gevolg laat zich raden, er werd soms jarenlang geen onderhoud gepleegd.

Tolstraat belangrijke locatie

De inzet van vrijwilligers van Landschapsbeheer was in die tijd dus vooral gewenst bij nieuwe projecten. De locatie van waaruit gewerkt werd, werd op enig moment de Tolstraat. Dit gebouw kwam vrij nadat de gemeente deze voormalige boerderij met omliggende gronden en al had opgekocht om de ontwikkelingen van Vorstengrafdonk verder te kunnen uitbouwen. Nadat 5 jaar lang het gebouw door archeologen voor onderzoek rondom het Vorstengraf was gebruikt kwam het leeg te staan. Goede contacten met de gemeente en met behulp van onze zeer bijzondere amateurarcheoloog Gerard Smits mocht Landschapsbeheer het gebouw in gebruik nemen. De omvang van het vrijwilligerscorps in die beginjaren was beperkt, mede in relatie tot de opdrachten voor nieuwe projecten. Op de werkstaatjes van vrijwilligers-coördinator Ton Velders stonden vaak niet meer dan 10 namen. Op de dinsdagochtend werd de Tolstraat al snel als een soort clubhuis gebruikt, het werd de wekelijkse inloopochtend genoemd, gezellig, koffie, nabuurt en wachten op nieuwe opdrachten. Dat is nu nog steeds zo op de dinsdagochtend, alleen nu komen er steevast zo'n 25 vrijwilligers en zijn ze na een kopje koffie al snel naar een van de vele werklocaties ergens in het Osse.

Tolstraat

Van lieverlee kwamen er echter steeds meer projecten en met her en der ook wat onderhoud groeide het aantal vrijwilligers ook stevig tot dik 50 zo rond 2010. Een locatie waar destijds heel veel gewerkt werd was het Vierwindenbos. Nadat in dit gebied het rolstoelpad door Landschapsbeheer is aangelegd, is de groep daar jarenlang actief geweest met kleinschalig natuurbeheer. Ook zijn de vijvers zoals appelvijver, perenvijver, pruimenvijver en nog meerdere kleinschalige activiteiten in dit bosgebied en ook in het Docfabos toen ontwikkeld en jarenlang onderhouden. Helaas is sinds kort het onderhoud in alle zuidelijke bosgebieden, en ook van het rolstoelpad, weer terug bij de gemeentelijke afdeling bosbeheer en hebben wij daar geen werk meer.

Steeds drukker....

Ook de Landerij VanTosse (van 't Osse) in bosgebied De Stelt is in die tijd ontstaan. De gemeente wilde daar het oude kampenlandschap met de landbouwakkertjes, zoals dat op de oude geografische kaarten nog zichtbaar is, weer terugbrengen. Vooral Henk Smouter kreeg het daar erg druk mee, kreeg daardoor minder tijd voor de Tolstraat-activiteiten. Ton Velders en in zijn kielzog Tonnie Wittenberg kregen het mede daardoor drukker en drukker. Misschien wel de mooiste opdracht welke door Landschapsbeheer is uitgevoerd was de aanleg/renovatie van de eendenkooi in Macharen. Fons Mandigers, districtsbeheerder bij Natuurmonumenten en zelf voorzitter van de Nederlandse kooikersvereniging, had het voor elkaar gekregen dat Natuurmonumenten de onderliggende gronden kon aankopen en met behulp van diverse subsidies de kooi als demo-kooi kon worden gerestaureerd. Een grote roekenkolonie vertrapte de start van het werk, maar door een trucje van Henk waren ze plotseling allemaal verhuisd naar de kern Haren. Ik was daar toen gebiedsbeheerder en mocht alle witte vlekken in dank ontvangen en de boze dorpsbewoners uitleggen dat ze er toch echt wel iets heel moois voor zouden terugkrijgen.

Wandelknooppuntennetwerk

Een heel grote klus vormde in 2012 de opdracht van de gemeente om het wandelknooppuntennetwerk te gaan aanleggen. Bijna 1000 routepalen zijn toen handmatig ingegraven en duizenden routeplaatjes erop geschroefd. Landschapsbeheer had toen al enige ervaring opgedaan met het realiseren van diverse ommetjes, samen met de VVV, maar dit was wel heftig. Bij de opening van het netwerk was $\frac{3}{4}$ van het netwerk gereed, maar dat had niemand in de gaten... later is dit uiteraard compleet gemaakt en wordt nog steeds mede dankzij onze vele vrijwilligers in goede staat onderhouden. Jan Ploegmakers, onze huidige penningmeester, was toen bij de eerste aanleg de IT-er

van dienst, hij heeft de uitvoering vanaf de computer zodanig gestuurd dat alles vlotjes verliep, maar ja, met een oude Toyota werkbuss en alleen maar een paar schoppen en putjesscheppers was dit een klus van vele maanden.

Jubileum Ton Velders

En zo werd het 2013 en kreeg men bij Landschapsbeheer in de smiezen dat ik ergens rond die tijd met pensioen zou gaan. Landschapsbeheer bestond 15 jaar, groot feest, tent voor de deur, mede ook vanwege Ton Velders met zijn jubileum. Ik werd uitgenodigd op het feest en mocht niet eerder naar huis tot dat ik ja had gezegd tegen de opvolging van Ton Velders. Dagje of anderhalf werk per week was de inschatting... werd me verteld.

Handboek Natuurgebieden

Zoals ik al eerder in dit verhaal aangaf, kreeg de aanleg/uitvoering van een natuurproject vaak geen opvolging in de vorm van beheer en onderhoud. In 2010 is dan ook door de afdeling IBOR opdracht gegeven om alle natuurgebieden binnen de gemeente Oss te gaan inventariseren en om voor elk gebied een natuurdoeltype en ambitie te gaan beschrijven. Ook de benodigde onderhoudskosten werden in beeld gebracht. Zo ontstond in 2013 het Handboek Natuurgebieden waarin dus alle natuurgebieden in het buitengebied van Oss (excl. Herperduin en de bosgebiedjes in Oss zuid) waren opgenomen. Vervolgens werd intern op de afdeling de vraag gesteld hoe nu verder met het beheer van deze natuurgebiedjes. Samen met de beleidsafdeling en IBOR werd toen beargumenteerd en besloten dat het overdragen van het onderhoud van deze gebieden op basis van het Handboek Natuurgebieden in goede handen zou zijn bij Landschapsbeheer. Medio 2013 werd dan ook de eerste overeenkomst tussen gemeente Oss en Landschapsbeheer ondertekend waarin dit beheer en onderhoud werd geregeld. Het benodigde budget in relatie tot het beschikbare budget was in het begin nog karig, maar is in de loop der jaren opgehoogd tot een werkbaar bedrag.

Financieel gezonde organisatie

Nadat in 2014 ook een overeenkomst werd afgesloten m.b.t. het onderhoud aan alle wandel- en fietsroutes binnen de gemeente Oss (ruim 1000 km!!) en in de periode 2015/2018 het grote project Landschappen van Allure werd uitgevoerd, waardoor de Landerij van Tosse in volle omvang kon worden gerealiseerd, kregen we door de inzet van heel veel vrijwilligersuren wat financieel vlees op de botten en kunnen we rustig stellen dat in de periode vanaf 2015 er een professioneel ingerichte natuurorganisatie is ontstaan welke, met inzet van ruim 200 vrijwilligers, heel veel aandacht en werk besteedt aan de Osse natuur. Onze toekomst: we hebben een 5-jarenplan opgesteld en daarin ook onze sterke en zwakke punten benoemd. Bestendiging van onze zelfstandige organisatie, zowel in financiële als in organisatorische personele zin, zijn belangrijke aandachtspunten. In samenwerking met IVN en Stadse Boeren, vanzelfsprekende co-creatieve en participerende partner van de gemeente worden, o.a. bij de uitwerking van het meerjarenplan NatuurNetwerkOss.

Tonnie van Hooff, coördinator.

Projecten

Als je aan een terugblik over 25 jaar begint, realiseer je je al gauw dat er hooguit een paar handenvol mensen nog weten hoe het is begonnen. Het eerste projectje, wie weet dat nog, het omvormen van de voormalige fietstunnel onder de Ruwaardsingel tot vleermuizenkelder. Of daaropvolgend, het plaatsen van het raster voor de uitbreiding van het begrazingsgebied Herperduin. Het waren in het begin projecten die via de gemeente bij ons terecht zijn gekomen, we wilden wat doen en starten doe je dan met dat wat wordt aangedragen en voer je uit met de mensen die je hebt. De vleermuizenkelder is door een paar man gerealiseerd, maar voor de aanleg van het raster wisten we al een man of 30 bij elkaar te brengen. Daardoor realiseerden we ons al gauw dat je door zichtbare projecten aan te gaan, je ook mensen kon mobiliseren en, belangrijker, ook aan je te binden. En met die mensen kwamen ook ideeën binnen. Een rolstoelpad in het Vierwindenbos, dat zou mooi zijn. En die verwaarloosde Appel-, Peren-, Pruimen- en Kersenvijver kunnen we die niet eens opknappen? Het 100-bankenplan. De natuurcompensatie voor het nieuw aan te leggen bedrijventerrein Vorstengrafdonk werd ons gegund door de gemeente en heeft geresulteerd in fraaie natuurgebiedjes in de Stelt op voormalige maisakkers rondom Nieuwe Hescheweg en Koningsweg. De ideeën en suggesties leidden tot het "Projectprogramma 1999-2000", opgesteld in februari 1999 en aangeboden aan de gemeente.

Als inzet is de inhoudsopgave van dit programma als overzicht weergegeven.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding
2. Algemene projecten
 - 1.1 Regio-overleg Natuur, Milieu en Landschap
 - 1.2 Thema-avonden en excursies
 - 1.3 Plant een gedenkboom
 - 1.4 Boomplantdag
 - 1.5 De Grote Schoonmaak
3. Gebiedsprogramma Oss-Noord 1999-2000
 - 2.1 Ontwikkeling perceel tussen Ossmeer en Burg. Deelenkanaal
 - 2.2 Bezoekerscentrum
 - 2.3 Plan Deeleroevers
 - 2.4 Project Maasheggen
 - 2.5 Aanleg vleermuizenkelder in "de Rietgors"
 - 2.6 Project "Groene Dijk"
 - 2.7 Oude kernen wandel en fietsroute
 - 2.8 Erfbeplantingen
4. Gebiedsprogramma Oss-Oost 1999-2000
 - 3.1 Uitbreiding begrazingsgebied Herperduin
 - 3.2 Herinrichten ven in Achterste heide
 - 3.3 Verwijderen Amerikaanse Vogelkers
 - 3.4 Monitoring van ontwikkelingen in het begrazingsgebied
 - 3.5 Aanleg lichtplekken in het begrazingsgebied
5. Gebiedsprogramma Oss-Zuid 1999-2000
 - 4.1 Wandeling Willibrordusputje
 - 4.2 Wandeling klooster
 - 4.3 Aanleg graanakkers
 - 4.4 Herstel houtwallen
 - 4.5 Project Vorstengrafdonk
 - 4.6 Project Zevenbergse grafheuvels
6. Gebiedsprogramma Oss-West 1999-2000
 - 5.1 Herinrichting perceel Huizenbeemdweg
 - 5.2 Beheersplan Geffense Bosjes
 - 5.3 Inrichting westoever Geffense Plas
7. Projectplanning 1999-2000
8. Begroting 1999-2000
9. Organisatiestructuur Stichting Landschapsbeheer Oss

Een aantal van deze projecten waren geïnspireerd door het Landschapsbeleidsplan van de gemeente Oss, maar daarnaast zijn ook geheel nieuwe initiatieven en projecten aangedragen. Met de kennis van nu zien we dat een groot deel van deze projecten ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd en in veel gevallen aanleiding heeft gegeven tot uitgebreidere projecten binnen een thema of gebied. Voor de uitvoering werd een beroep gedaan op het destijds ingestelde

Natuurfonds van de gemeente, aangevuld met bijdragen van beoogde projectpartners. Dat deze aanpak aansloeg bleek uit het gestaag groeiende aantal vrijwilligers. Graag identificeerde men zich met de uitgevoerde projecten (hebben wij gemaakt!) en begin 2003 hadden we al ca 60 vrijwilligers!

Een grote sprong wat projectorganisatie betreft is gedaan in 2004. Waar voorheen het gehele bestuur betrokken was, bleek de hoeveelheid werk niet handig te verdelen, waarop het Projectbureau van Landschapsbeheer Oss is opgericht. Taken werden geconcentreerd bij de Projectcoördinator die verantwoordelijk was voor projectvoorbereiding (incl. zoeken naar financiering), coördinatie van uitvoering en financiële afwikkeling. Zo konden we geheel in eigen beheer, maar uiteraard in samenwerking met diverse projectpartners, projecten bedenken en uitvoeren met inzet van onze vrijwilligers.

Dit was tevens de tijd dat de Reconstructie Buitengebied van de provincie begon te spelen. De varkenspest was de aanleiding en de provincie opende subsidiemogelijkheden voor allerlei natuur- en landschapsprojecten. Ook de gemeente kreeg hiervoor extra budget toebedeeld. Vanaf die tijd tot ca 2010 konden allerlei grotere projecten worden gerealiseerd: herinrichting Lange Del, het herstel van de poelen aan de Maasdijk (poelen Demen en Dieden, Hardarts, Velmer, Sassenstraat), de herinrichting eendenkooi Macharen, de wandelroutes rond de dorpen (Groenendijk, Macharen, Ravenstein, Herpen, Oss-zuid), de Haverlandse Vonder, de aanleg van paddentunnels, oeverwaluwanden, vleermuizenkelders, poelen en houtsingels en de realisatie van de Ecologische Verbindingszone Erfdijk, en niet te vergeten het cranberryproject. Daarnaast speelden allerlei kleinere projecten door samenwerkingsverbanden met organisaties als Brabantse Milieufederatie, Brabants Landschap, heemkundekringen en particulieren.

Rond 2010 kwam Landschapsbeheer Oss in beeld bij de gemeente om de bestaande wandelroutes rond de dorpen met elkaar te verbinden tot een groot wandelknooppunt-netwerk. In eerste instantie alleen betrokken op de gemeente Oss, maar later uitgebreid met de gemeente Maasdonk. Een omvangrijke klus die resulteerde in een wandelnetwerk van ruim 900 kilometer.

Inmiddels waren we ook op steeds grotere schaal bezig met landschapsontwikkelingen in Oss-zuid met ons graan-akkerproject. In eerste instantie bedoeld om de eenvoudigheid van het landgebruik, met hoofdzakelijk maisteelt, te doorbreken en zodoende de leefgebieden van planten en dieren, die gedijen in een gevarieerder landschap (met graanakkers, weides en houtsingels), te verbeteren. Maar graanverbouw betekende ook een activiteit waarmee je verplichtingen aangaat wat betreft grondgebruik en regelgeving betreffende registratie van gewassen, aard van het zaaigoed, voedselveiligheid, bemesting en eventuele bestrijdingsmiddelen. En dat betekende dus registratie bij het Ministerie van Landbouw, aanvragen van een relatienummer en bijgevolg de status van agrarische onderneming. Doordat deze status niet geheel binnen de doelstellingen van Landschapsbeheer Oss viel is in 2011 besloten de agrarische activiteiten onder te brengen in de nieuw opgerichte Stichting Landerij VanTosse.

En toen kwam het provinciale project Landschappen van Allure. De Maashorst was een van de aangewezen gebieden waar geïnvesteerd kon worden in natuur, landschap en economische activiteiten. Het gebied Oss-zuid, tussen de N329 en de Cereslaan behoorde tot het noordelijk deel van de Maashorst en zodoende kon hier gebiedsontwikkeling plaatsvinden. Samen met de gemeente Oss is een projectplan samengesteld met als titel "Landerij VanTosse, Proef het Landschap!" Oftewel: de ontwikkeling van een gevarieerd voedsellandschap waarvan de producten, door samenwerking met lokale ondernemers, in de streek konden worden afgezet. Vanaf 2014 tot 2019 hebben we tal van deelprojecten in Oss-zuid op het gebied van natuur- en landschapsinrichting kunnen realiseren. De Tuinderij VanTosse is uitgegroeid tot een werk- en ontmoetingsplek voor onze vrijwilligers, bezoekers, stagiairs van groenopleidingen en mensen met een sociale indicatie. Het project Landerij VanTosse is het grootste project dat wij in eigen beheer hebben uitgevoerd.

Vrij logisch daaropvolgend was het landschapsplan Geffen-Oss, een gemeentelijke opgave om de gelden uit het Groenfonds Geffen aan te wenden voor landschapsverbe-

tering in het Geffens Veld, met de resultaten van de Landerij VanTosse als inspiratie. Ook dit project is door Landschapsbeheer Oss in co-creatie met de gemeente Oss, Landschapsbelang Maasdonk en Stichting Arboretum en Natuurbeleving Geffen (SANG) uitgevoerd.

Voor de toekomst liggen er belangrijke uitdagingen als het Natuurnetwerk Oss moet worden gerealiseerd. Deels zijn we daaraan al begonnen met vergroeningsprojecten in en rond de dorpen en kernen rond Oss (Lithoijen, Lith en Marren-Kessel). Samen met andere natuurorganisaties en uiteraard de gemeente Oss willen we hier flink de schouders onder zetten.

Het mag duidelijk zijn dat alle projecten alleen konden worden uitgevoerd door de inzet van onze vele vrijwilligers, aangestuurd door aanvankelijk het Projectbureau. Rond 2015 is het projectbureau overgegaan in de Werkplaats NLC (Natuur, Landschap en Cultuurhistorie). De coördinator Projecten en de coördinator Beheer, bijgestaan door zes werkleiders, zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken en behartigen de belangen en relaties met derden.

Voor een volledig projectenoverzicht: zie www.landschapsbeheer-oss.nl/projecten.

Henk Smouter

Tuinderij VanTosse

Poel Bergse Hoeve

25 jaar redactie

25 jaar geleden is op 15 mei 1998 Landschapsbeheer Oss opgericht. In het oprichtingsjaar zijn ook meteen al twee projecten afgerond: inrichten vleermuizentunnel Ruwaard en omheinen begrazingsgebied Herperduin. Ook was een derde project in uitvoering: herinrichting van het wandelgebied nabij het Willibrordusputje. De projecten waren zo succesvol dat we graag onze vrijwilligers en de betrokken instanties hierover wilden informeren. Zo is in april 1999 de eerste nieuwsbrief met een oplage van 100 stuks, tot stand gekomen.

Wat is de tijd voorbij gevlogen... inmiddels zijn er 94 nieuwsbrieven verschenen... ik neem u mee door een redactionele tijdreis.

-Nieuwsbrief-

De redactie bestond eerst uit Meri Loeffen en ik. Eind 1999 is Meri gestopt bij Landschapsbeheer vanwege verhuizing. Het jaar erop, in de tweede nieuwsbrief (Maart 2000) schreef Dick Roza zijn eerste artikel over "Vrijwilligers gezocht voor Nationale Natuurschoonmaakdag". Ook stelde hij zich voor als nieuw bestuurslid Publiciteit & Werving. Vanaf dat moment heeft Dick niet alleen gezorgd voor vele nieuwe vrijwilligers maar ook voor steeds een goed gevulde nieuwsbrief met vele interessante artikelen in alle volgende nieuwsbrieven. Ook Henk Smouter heeft vanaf november 2001 vele projecten beschreven en ons op de hoogte gehouden van nieuwe ontwikkelingen. In zijn eerste artikel beschreef hij uitvoering het beheersplan van compensatiegronden Vorstengrafdonk. Een leuke vaste rubriek was ook altijd "ik geef de pen door aan"... misschien een leuk moment om deze pen weer eens rond te laten gaan onder onze vrijwilligers?

Alle eerste twaalf nieuwsbrieven waren overigens allemaal in zwart/wit en bestonden uit vier en later vaak acht pagina's. En toen nog allemaal gekopieerd en vastgezet met een nietje.

Vanaf februari 2003 verscheen onze eerste nieuwsbrief met twaalf pagina's volledig in kleur en in gevouwen A3-formaat. En in oktober 2003 plaatsten we de eerste advertenties om daarmee de drukkosten te verlagen. Ook vanaf dat moment bestond ons belangrijkste nieuws uit twee kolommen en stelde we u in "Kort nieuws" in drie kolommen op de hoogte van ander regionaal en landelijk nieuws over de natuur.

In het algemeen informeerde we per kwartaal over de lopende en nieuwe projecten, feestelijke openingen van gerealiseerde projecten, verslagen van de laatst uitgevoerde werkzaamheden door onze vrijwilligers, Landerij VanTosse, het jaarlijks vrijwilligersuitstapje, de opschoondag, de natuurwerkdag, nieuws van de werkgroep en de bekende werkdagen, nieuws over vrijwilligers en hen die ons ontvallen zijn, deelname aan beurzen en markten, excursies, samenwerkingsverbanden met andere organisaties, de vriendenclub, boekbesprekingen, beschrijvingen van dieren, planten en paddenstoelen, cultuurhistorie en IVN-wandelingen.

Vanaf december 2006 hebben we de nieuwsbrieven van december extra verfraaid met kerstdecoratie en trof u altijd een uitnodiging aan voor de nieuwsjaarsborrel!

In Maart 2008 verscheen een speciale editie vanwege ons 10-jarig bestaan. In die nieuwsbrief verscheen ook het eerste artikel van Ronald Widdershoven. En in dat jaar nam Bart afscheid als voorzitter en nam Ronald het stokje over.

Vanaf juni 2004 tot en met december 2011 was de layout en opzet steeds dezelfde. In 2012 vonden we het tijd voor een verandering en zijn in dat jaar de edities maart en juni in een andere vorm verschenen. Echter vond onze voorzitter Ronald met zijn achtergrond als drukker het tijd om met enkele tips en tricks de nieuwsbrief te verfraaien. Binnen de redactie hebben we enkele nieuwe lay-out-technische afspraken gemaakt. Ook verscheen vanaf dat moment de vaste column in de nieuwsbrief beschreven door een beschouwer. En voor diegene die het nog niet wisten... dat was Ronald. De lay-out is sinds die tijd nauwelijks gewijzigd en herkent u terug in de nieuwsbrieven tot op de dag van vandaag.

Vanaf 1999 t/m 2012 bestond de redactie uit Dick Roza en Richard Ceelen, vanaf 2013 is de redactie versterkt met Jan Oomen en Rene van Dorst. Jan verzorgt sindsdien, samen met Dick, voor het plaatsen van de artikelen in de nieuwsbrief. Rene zorgt er voor de alle teksten vooraf netjes worden geredigeerd. En ik verzorg de definitieve indeling en opmaak om hem drukkbaar te maken. Het drukken wordt vanaf de eerste nieuwsbrief tot en met heden verzorgd door Drukwinkel Kluijtmans.

De eerste nieuwsbrief uit 1999 is per stadpost verspreid, maar toen Dick vrijwilliger werd, heeft hij altijd voor de verspreiding zelf gezorgd. Naarmate het aantal vrijwilligers, contactpersonen, relaties en instanties toenam, heeft Dick een aantal vrijwilligers bereid gevonden om de nieuwsbrieven lokaal te verspreiden. En sinds de oplage toenam met 600 stuks, en om Dick in het sorteren te ontlasten, wordt de nieuwsbrief vanaf Juni 2019 op volgorde van postcode gedrukt en daarna door 15 vrijwilligers verspreid!

Verspreiding kan natuurlijk niet zonder een up-to-date adressenbestand. Dit wordt momenteel verzorgd door Henk van de Oever. Daarvoor werd dit bestand door de voormalige secretaresses Nora Servaas en Hanny Wage-makers opgemaakt.

En vanwege het in 2020 gestarte samenwerkingsverband met het IVN wordt de nieuwsbrief ook digitaal verspreid onder de leden van het IVN en ontvangen onze vrijwilligers het IVN-blad Inzoemen.

Nieuwsbrief

Jaargang 9, nr. 34 Maart 2008

Landschapsbeheer Oss

In dit nummer

- Eendekooi Macharen
- Cultuurhistorische wandelroute rond Megen
- Vrijdag 30 mei, een bijzondere dag!
- Donaties wijk- en dorpsraden voor werkbus
- Poelen en wielen Lith krijgen opknaphoort
- Herstel oeverwaluwand Rietgors
- Tussenstand paddentrek
- Bijzondere paddenstoel
- Succesvolle streekproductieavond
- Kort nieuws
- Werkgroep Landschapsbeheer Oss
- In de pen met...

Met in totaal 1338 gepubliceerde pagina's denk ik dat we trots mogen zijn op ons blaadje, wat eigenlijk tot stand is gekomen door de inzet van alle vrijwilligers. Dank daarvoor allemaal!!!

Mijn speciale dank gaat uit naar de redactieleden Jan Oomen en Rene van Dorst! Maar in het bijzonder is toch wel te benoemen de jarenlange inzet, toewijding, bevoegdheid en enthousiasme van onze Dick! Dankzij Dick en zijn prettige manier van beschrijven en verslaan is de nieuwsbrief geworden tot wat hij nu is! Dick, die momenteel na een lange ziekte en revalidatieperiode weer volop meedoet aan de redactie, zou toch erg graag een opvolger hebben in de toekomst. Zijn hoge leeftijd (hij wordt op 25 augustus 90 jaar!) en brozere gezondheidstoestand nopen hem tot dit besluit.

Dick, onwijs veel dank voor jou fijne samenwerking en onuitputtelijke inzet!

Richard Ceelen

Zij staken hun hoofd boven het maaiveld uit

In de loop van de 25 jaar dat Landschapsbeheer Oss nu aan de weg tikkert en daarbij inmiddels ruim 200 vrijwilligers om zich heen heeft verzameld, zijn er natuurlijk heel wat mensen in haar organisatie extra met hun hoofd boven het maaiveld uit gekomen. We noemen er hieronder een aantal, maar willen daarbij natuurlijk de "overige" vrijwilliger niet een mindere waardering geven. Ze zijn ons evenveel waard!

Rijke schakering van activiteiten

Laten we met de voorzitters beginnen, want die zijn toch de promotors van elke vereniging of organisatie. Dan noemen we onze man van het eerste uur Bart Molenaar, die helaas al in 2010 overleed, en de ons recent (mei 2023) ontvallen Ronald Widdershoven. Die leidden onze stichting tal van jaren met vaste hand en kweekten heel veel goodwill voor ons. Gelukkig hebben we in Harry Peters nu een uitstekende opvolger! Vervolgens noemen we onze groene leider van het eerste uur Ton Velders, die als ex-hovenier onze vrijwilligers tot aan zijn afscheid in 2013 alle in en outs van het werken in de natuur leerde. En dan tenslotte de vrijwilligers, zonder welke geen vereniging ook maar iets kan doen tegenwoordig. Beginnen we met het vaste maatje van Ton Velders, Tonnie Wittenburg, die als ex-brandweerman ons leerde om vooral veilig te werken. Tonnie, die in 2017 overleed, voerde ook vele technische verbeteringen en vernieuwingen in, vooral op onze werf in de Tolstraat.

En laten we vooral ook Gerard Smits niet vergeten, die ons als groot amateurarcheoloog overal ter zijde stond als de archeologie in een project om de hoek kwam kijken. De wat stille, maar toch graag geziene en populaire Gerard, die iedereen "exclusief" in zijn museumpje in zijn huis liet kijken, verloor veel te vroeg in 2014 het leven bij een ongeluk tijdens het werken aan zijn huis.

Een kleurrijk figuur was Gerrit van Berkum, in knalgroene-oranje overall en klompen, direct herkenbaar. Hij was de eerste kettingzager en vrijwilliger van het eerste uur. In de polder, in zijn voormalige boerderij, mochten we zijn schuur gebruiken als opslag van goederen en spelt, waar deze ook gedorst werd. Als kettingzager was Jan van Bernebeek lange tijd zijn opvolger.

Gerrit van Berkum

Ook Johan Juurlink was al bij de oprichting betrokken, maar de eerste jaren van ons bestaan kon hij helaas maar heel weinig komen en bleef voor vele van zijn collega-vrijwilligers iemand die er niet zo bij hoorde, nu is hij bijna niet meer weg te denken; hij is bijna elke vaste werkdag aanwezig. We genieten dan van zijn aparte humor. Zijn aparte manier van werken trok vaak de aandacht. Al heel lang actief voor landschap is ook Riet de Klein. Een gewaardeerde plukster van cranberry's, vaak was ze alleen op onze akker bezig. Ook zorgt ze er elke week voor, dat de gereedschappen en het huis aan de Tolstraat er spic en span uitzien.

Ook veel lof voor de werkleiders: Jan de Graaf, Menno van der Most, Frans Hol, Martin Brouwer en Arnold van de Wetering. Maar ook Jan van Helvoort kan niet gemist worden als technische man voor de gereedschappen. En Hans Hurkmans en Hans Hamersma zorgen er tenslotte voor dat de mooie wandel- en fietsroutes in het Osse goed worden bijgehouden.

Dick Roza en Jan Oomen

Monument Vorstengraf Oss - 20 jaar

Het monument Vorstengraf Oss werd op 3 juli 2003 onder grote belangstelling door de toenmalige CvK van de provincie Noord-Brabant Mr. F.J.M. (Frank) Houben geopend. Het 20-jarig jubileum grijpen we aan om de aandacht voor en betekenis van het unieke vorstengrafmonument te verbeteren. Dit doen we door het publiek te laten zien wat er sindsdien op wetenschappelijke gebied is toegevoegd aan de kennis over het Osse Vorstengraf. Daarnaast willen we laten zien wat het vorstengrafmonument in de laatste 20 jaar heeft betekend voor de regio. Ten slotte willen ook de relatie met het zwaard op de rotonde in centrum van Oss naar voren laten komen inclusief de relatie met Museum Jan Cunen. In dit vervolgartikel laten we als werkgroep zien wat we geregeld hebben.

Veel opknappwerkzaamheden

Het Vorstengraf monument is door SLO heel fraai opgeknapt. De beplanting (zoals de heggen, de heuvel en de voorzijde), de houten palen en verharding (zoals de half verharding en de bakstenen) en overige grondzaken zijn flink aangepakt. Het Gerard Smits-bankje en de twee galgen op Paalgraven zijn geplaatst. Dus hartstikke bedankt voor al het werk!

In het asfalt is de grafcirkel met kinderkopjes gemarkeerd. Naar het idee van Tonnie is de graffitiwand bij de tunnel opgeknapt. De vlaggenmast is geplaatst. Op de fietsroute

vanaf het grote zwaard op de rotonde bij Museum Jan Cunen tot aan het Vorstengraf monument is de bewijzing aangebracht. De twee kleine informatieborden zijn vernieuwd en het extra informatiepaneel over de Vorstengrafvondsten bij de betonnen zitbank is gemonteerd. Er zijn bijzonder fraaie merchandising/replica's sieraden ontwikkeld. Het Stadsarchief en de gemeente Oss hebben hun informatie over het Vorstengraf geüpdatet.

Festiviteiten

Op drie data vinden de festiviteiten plaats. De eerste festiviteit vindt plaats op vrijdag 16 juni vanaf 15:30u in de kiosk in het Jan Cunenpark. Het Hooghuis Lyceum, locatie Stadion, geeft daar een spectaculaire teaser theatervoorstelling; Op zoek naar de Vorst van Oss. Dit ook in het kader van het landelijke weekend van de Archeologie.

De tweede festiviteit vindt plaats op 8 juli. Dan wordt de bijzondere tentoonstelling over 'vorstelijk' rijke ijzertijdgraven geopend. Alle Nederlandse Vorstengraven komen naar Oss. Dit is nog niet eerder vertoond. Ook het boekje in de reeks Ossensia 11 over de Osse vorstengraven wordt dan gepresenteerd.

De laatste festiviteit is op donderdag 10 augustus vanaf 19:30u. Dan verzorgd voormalig Osse stadsarcheoloog en kenner van de Vorstengraven, Richard Jansen, een lezing in het stadsarchief. Voor deelname graag aanmelden bij het Stadsarchief.

Enkele zaken zijn nog niet concreet. Zoals een grote projectie van het zwaard op de achterliggende wand van een bedrijfsloods. En een rvs-stalen afbeelding van het zwaard boven de aanwezige situla op de cortenstalen wand. En bij de ingang van het industrieterrein een vermelding van het Vorstengrafmonument.

Feest 25 jaar Landschapsbeheer Oss

Noteer alvast deze datum!

Zaterdag 7 oktober vieren we ons 25 jarig jubileum. De Werkgroep Evenementen is al geruime tijd bezig met de voorbereidingen om er een hele gezellige dag van te maken van te maken. Als locatie is gekozen voor de tuin in de Landerij VanTosse.

Aftrap project Landerij VanTosse

Hopveld

Herfstig sfeerbeeld poelen Dieden

Onze promotiestandjes

Haverlandse Vonder

Entrepunt Landerij VanTosse

Macharens Wandelpad

Herstel zomerdijk Geffen

Wandelmoutenewerk

Ton Velders met eerste bosmaaler

Bouwboard poelenproject

Bloemrijke akkerrand

Natuurwerkdag 2008

Tuinderij VanTosse

Nestkasten

Rogge op schoven in Landerij VanTosse

Herstel dijklichaam Erfdijk

Werkdag voorjaar 2005

Opening Wandelpad Macharen

Bouwbord "Over d'n Dam"

Oogst cranberry's

Herinneringsbos

Vogelkijkhut Ossermeer

Frans, Ton, Leo en Diny

Opening eendenkooi Macharen

Dorsclub De Stofvreters

Molenwiel Dieden

Natuurgebied Lithse bosjes

Eendenkooi Macharen

Geffens Veld

Koffiepauze in 2003

Rolstoelpad Herperduin

Groene Dijk en haar uiterwaarden

Tonnie, Dick en Henk

Oogsttag 2021

Kort Nieuws

Wandel- en fiets- tochten met een IVN-natuurgids

Zaterdag 3 juni Natuurfietsstocht Kildonkse molen en kasteel Heeswijk

10.00-16.00 uur, ca 40 km
Vertrek: Parkeerplaats NME,
Joost v/d Vondellaan, Oss

Woensdag 18 juni Kinder-doe-activiteit Waterdiertjes scheppen

10.00-12.00 uur, 2 km
Vertrek: NME/Kinderboerderij
De Elzenhoek, Oss
Kom zo veel mogelijk op de
fiets!

Zondag 25 juni Natuurfietsstocht/wandeling Beverexcursie Eendenkooi

10.00-12.00 uur, 4 km
Vertrek: Vertrek per fiets: par-
keerplaats Burchtplein
in Oss, vanaf de 'halve bol'

Woensdag 19 juli Natuurwandeling Seniorenwandeling met koff- fiepauze

Iedereen, van alle leeftijden is
welkom
11.00-13.00 uur, 4 km
Vertrek: Parkeerplaats Ko-
ningsweg / Steltlaan, Oss

Zondag 30 juli Natuurfietsstocht Over bloemetjes en bijtjes langs akkers en bloemenranden

10.00-12.00 uur, 20 km
Vertrek: Parkeerplaats Park De
Elzenhoek, Oss

Zondag 19 augustus Natuurwandeling Kuieren over de Munse Hei

10.00-12.00 uur, 5 km
Vertrek: Parkeerplaats begin
Slabroekseweg, Schaijk. Nabij
ecoduct over de Rijksweg

Landschapsbeheer en Tuinderij VanTosse hebben oog voor bijen

De eerste contacten met de eigenaar van de vroegere "Heemtuin" de heer De Nijs, gaan terug naar 2008. Aan hem werd toen gevraagd of we enkele bijenvolken op zijn terrein, tegenwoordig Tuinderij VanTosse, mochten plaatsen. Ook in die jaren werd er door de "Bijenhoudersvereniging Oss" aan Henk Smouter gevraagd of we de honing van die imkers de naam VanTosse mochten geven en of we ook het etiket "VanTosse" mochten gebruiken.

Vanaf die tijd zijn er in de Tuinderij honingbijen en staan die nu, met dank aan Frans Hol, Hans Hamersma en ..., in die prachtige "bijenstand". Imkers die thuis geen ruimte hebben kunnen daar enkele bijenkasten plaatsen. Voor de bouw van die bijenstand hadden we natuurlijk een bouwvergunning nodig en ook toestemming van de burens. Het is prachtig om te zien hoe de bijen stuifmeel verzamelen, hoe ze de wijde omgeving tot op 6 km afstruinen om naar nectar te zoeken voor hun larven en om vervolgens een flinke wintervoorraad aan te leggen. Dat lukt het ene jaar beter dan het andere en dat hangt weer samen met het weer en de begroeiing. Als er veel bloeit, met name wilgen- en lindebomen, dan kunnen de bijen in enkele dagen heel veel nectar binnenhalen. Met die honingbijen, eigenlijk gewoon huisdieren, gaat het over het algemeen heel goed, daar zorgt de imker wel voor. Afgelopen winter was er echter in ons hele land ongewoon veel wintersterfte onder de honingbijen! Wat is daarvan de oorzaak? En hoe gaat het dan met de solitair levende/wilde bijen?

De wilde of solitair levende bijen. Er waren voorheen in ons land wel 350 soorten wilde bijen. Daartoe behoren naast de hommels en wespen tegenwoordig ook de door het warmere weer hier nu voorkomende Europese en ook de Aziatische hoornaar. Deze

"bijen" leven niet solitair. Voor onze wel solitair levende bijen is het leven in onze verarmde natuur erg moeilijk geworden. Groeit er hier in de buurt wel iets voor die wilde bij? Al die verschillende soorten bijen hebben hun eigen wensen en hun heel eigen waard- of drachtplanten. De "Dikkop bloedbij" legt haar eitjes, net als de koekoek, in het "nestje" van andere bijen! De "Tuinbladsnijder" nestelt liefst in de grond en de "Rosse metselbij" poneert haar eitjes in stengelholtes en dus ook in de gaatjes van een bijenhotel. Deze wilde bijen leggen geen voedselvoorraad aan en ze werken zich dood om maar goed voor nageslacht te kunnen zorgen. In dat geboorde gaatje of in dat kuiltje in de grond worden bij al die eitjes voedselpakketjes bezorgd zodat de larven straks te eten hebben als de zon ze opwarmt. En er moet, als de larven dan insect zijn geworden, in deze buurt wel die plant of juist dat ene bloemetje staan dat hier in het verleden ook voorkwam. Deze solitaire bijen kunnen meestal maar enkele honderden meters vliegen... In de Tuinderij hebben we een heel groot bijenhotel en bijenkraamkamer aangelegd, maar tot op heden met heel weinig succes. Hebben we in De Stelt wel voldoende planten en bloemen voor wilde insecten? Wellicht dat onze laatste aanwinst bij de Tuinderij, onze bloemenakker, voor uitkomst kan gaan zorgen?

Bij Landschapsbeheer Oss zijn we met al die door ons gemaakte bijenhôtels en nestkastjes en niet te vergeten met onze nieuwe Mekelogische maaiers, natuurlijk goed bezig. Er wordt gekeken naar het groeiseizoen van de bloemen en planten en er wordt nagedacht over het maaien van kruidige grasvegetaties volgens Mekelogisch beheer!

Tot slot, dit jaar wordt de regionale Open Imkerijdag van de Nederlandse Bijenhoudersvereniging in Oss op zondag 9 juli gehouden en wel bij onze eigen Bijenstand in Tuinderij VanTosse, die dan voor bezoekers wordt geopend.

Albert Toonen

Rectificatie

In de Nieuwsbief Maart 2023 is een foute naam weergegeven onder één van de foto's van mijn artikel "Paddestoelen deel 2".

Fotonr. 13 is de rupsendoder in plaats van berkenzwam.

De paddenstoel groeit op poppen van vlinders. Hij wordt 2-6 cm groot en ongeveer een half tot 1 cm dik. De zwam is oranjegeel tot oranje, het oppervlak enigszins fijn wrattig. Het binnenste schimmelweefsel is witachtig tot lichtoranje. Ik heb hem nogal eens aangetroffen tussen een dik mosdek. Deze vond ik op Herperduin dichtbij het Hoessenboschtheater.

Foto-13

Foto-12

Maria Michiels

De Koornbeemd b.v.

Cultuur- en Civieltchnische werken

Langendonkweg 11b 5345 HR OSS

www.dekoornbeemd.nl

Fons Mandigers van Natuurmonumenten met pensioen

Beste vrijwilligers van Natuurmonumenten in de eenheid Noordoost-Brabant & Rijk van Nijmegen, beste mensen,

Via deze weg bericht ik jullie dat ik mijn werkzaamheden en dienstverband bij Natuurmonumenten ga beëindigen. Reden hiervan is dat mijn stijl van werken in de rol van gebiedsmanager steeds moeilijker aansluit bij de opgaven en wensen die aan de orde zijn bij Natuurmonumenten.

In goed overleg met het management zijn we erop uitgekomen dat beëindiging van mijn werkzaamheden zowel voor Natuurmonumenten als voor mij een wenselijke en passende oplossing is. Ik ga deze maand dan ook mijn werkzaamheden afronden en geef het stokje door per 1 juni, waarna ik openstaand verlof ga opnemen en in de loop van het jaar uit dienst ga.

Met een goed gevoel kijk ik terug op een mooie tijd bij Natuurmonumenten waarbij het team met haar vele vrijwilligers in de eenheid Noordoost Brabant & Rijk van Nijmegen prachtige resultaten heeft weten te bereiken, waaraan ik mooie en goede bijdragen heb mogen en kunnen leveren. Ik vertrek dan ook met een tevreden gevoel.

Vanuit de wetenschap dat natuur in Nederland nooit af is, wens ik jullie allen verder talrijke en mooie natuurresultaten toe en voldoening in het werk.

Dank aan jullie allen voor de nimmer aflatende inzet voor de natuur, Natuurmonumenten en de prettige en constructieve samenwerking gedurende vele jaren. Het ga jullie allen goed!

Fons Mandigers

Knolsteenbreek *Saxifraga granulata*

Wat een dag zeg! Koningsdag 27 april 2023! De zon scheen al volop toen ik om 7.00 uur opstond. Het belooft een mooie dag te worden.

Maar het werd een dag met, voor mij vooral, een geweldige verrassing. Ik kwam op de Tuinderij VanTosse met het plan om nog wat perken schoon te maken en daarna wat bloemen te gaan zaaien met mijn medevrijwilligers. Over een paar dagen zou het immers 1 mei zijn. En het was lang genoeg koud en nat geweest. Het moest er toch een keer van komen. En natuurlijk hoopten we op oranje tompoezen. 😊

Henk liet me een foto zien van ...? He? Dat lijkt wel knolsteenbreek! Hier in de tuin? Verbazing alom. "Heb je die ingezaaid", vroeg ik nog. "Nee, spontaan opgekomen", was het antwoord. Vorig jaar stond hij er nog niet. Henk had alleen wat kalk gestrooid de laatste jaren omdat de grond zo vreselijk zuur was.

Het is een zeldzame, overblijvende plant. Een bedreigde plant. *Saxifraga granulata* zoals de wetenschappelijke naam is, komt van het Latijnse saxum (rots) en frangere (breken). Veel soorten uit deze familie groeien in scheuren en spleten van rotsen en men meende dat de planten het gesteente tijdens de groei had laten barsten. *Granulata* betekent met korreltjes. De stengel heeft aan de voet knolletjes. De onderste bladen zijn rondniervormig en gelobd, de bovenste bladen meer wigvormig en getand of gelobd. De bloem heeft 5 melkwitte kroonbladen die 10-15 mm lang zijn. De plant bloeit in mei-juni volgens Heukels' Flora. In "onze" tuin al een week eerder dus.

De stengel is bezet met klierharen waardoor de plant wat kleverig aanvoelt. De meeldraden zijn rijp voordat de stamper voor bestuiving ontvankelijk is. Om vruchten te krijgen is daarom kruisbestuiving nodig. Daar zorgen zweefvliegen en bijen voor die komen snoepen van de nectar in de bloem. Behalve met haar stoffijne zaad kan de plant zich ook vermeerderen met behulp van de knolletjes. De zaden zitten in een doosvrucht en kunnen langer dan vijf jaar blijven leven. De bloemstengel is een losse, armbloemige, min of meer schermvormige vertakte bloeiwijze.

Knolsteenbreek groeit bij voorkeur in graslanden op matig vochtige, vruchtbare, niet of matig bemeste, lichte grond vooral in beek- en rivierdalen. Dankzij haar knolletjes en doordat vee hem mijdt, handhaaft hij zich in niet bemeste weilanden. In Nederland is hij zeldzaam, maar plaatselijk algemeen in Zuid-Limburg en Noord-Brabant. Ik ben hem dan ook wel eens tegengekomen in Zuid-Limburg. Bij het gebied 't Merkske bij Breda is hij ook gevonden. De sterke achteruitgang is toe te schrijven aan de ontwatering en overvloedig gebruik van kunstmest. Een gekweekte variant met dubbele bloemen, waarbij de meeldraden in kroonbladen zijn veranderd, noemen we "Haarlems klokkenspel". Misschien ooit van gehoord? Deze zijn ingeburgerd als stinsenplanten bij oude buitenplaatsen in het noorden van ons land. En dan de verrassing: in de pauze waren er toch nog overheerlijke tompoezen. Ook zag ik op Koningsdag nog een oranjetipje vliegen op de pinksterbloemen in mijn tuin-tje. Mijpuntje die dag: Een vos heeft vijf kippen uit de ren bij VanTosse weggehaald en opgevoeten. En ook een konijntje gedood. Dus voorlopig geen eitjes vers van eigen kippen.

Maria Michiels

Nationale vleermuistelling 2023

Na een natte periode was het weekend van 12 en 13 mei, tijdens de nationale vleermuistentelling, eindelijk prima weer voor een telling. De eigenaren van 162 tuinen in heel Nederland deden mee aan deze telling. Zij gaven in totaal 906 waarnemingen door. Net als voorgaande jaren was de gewone dwergvleermuis veruit het meest doorgegeven, 644 keer.

Stichting Vleermuizenopvang Oss

De volgorde van meest naar minst doorgegeven soort of soortgroep is al jaren vrij stabiel. Alleen de watervleermuizen en grootoovleermuizen wisselen nog wel eens van plek. Dit jaar stonden de grootoovleermuizen een plekje hoger in de top 5 dan de watervleermuizen. Er is 173 keer "vleermuis onbekend" doorgegeven, zelfs met de zoekkaart voor de meest voorkomende vleermuizen in Nederland (pdf3.7 MB). Vooral als ze in de schemering op hoge snelheid door je tuin vliegen, blijft het lastig om vleermuizen te herkennen. Daarom is het ook mogelijk een "vleermuis onbekend" door te geven. De top 5 dit jaar was:

1. gewone vleermuis (644)
2. vleermuis onbekend (173)
3. laetvlieger/rosse vleermuis (72)
4. grootoovleermuis (14)
5. watervleermuis.

Zoals we al in onze vorige nieuwsbrief vermeldden, is dit jaar het "Jaar van de meer-vleermuis" om meer te weten te komen over deze oer-Hollandse poldervleermuis. Recent attendeerde de Stichting Vleermuisopvang Oss (voorzitter Antoinette van Wilgen, secretaris Peter Twisk en penningmeester Jan Aantjes) ook nog de introductie van haar nieuwe website vleermuisopvang.nl. (DR)

Midzomernachtloop

Eén keer per jaar mag je ook 's-nachts de natuur in. Op midzomernacht, de langste dag van het jaar én het begin van de zomer, organiseert Natuurmonumenten vanuit haar bezoekerscentra weer wandelroutes voor jong en oud. Misschien hoor je wel uilen of zie je vleermuizen vliegen! Loop je ook mee op zaterdag 24 juni? Meld je dan aan bij één van de bezoekerscentra of via de website. (DR)

www.natuurmonumenten.nl

Landelijke Opschoondag groot succes

Met ruim 50.000 deelnemers was de Landelijke Opschoondag, die NL Schoon op 18 maart organiseerde, een groot succes. (Ter vergelijking: in 2003 trok de eerste opschoondag slechts 2.000 vrijwilligers op 570 locaties.)

Inspireer anderen

Samen hebben we Nederland weer een stuk schoner gemaakt. In heel ons land zetten de 50.000 vrijwilligers, jong én oud, zich in voor een zwerfafvalvrije omgeving. Buren, verenigingen, gemeenten en natuurorganisaties maakten maar liefst 3.394 acties en gebieden aan. Wil je nog even nagenieten? Blik met NL Schoon terug op deze bijzondere dag via de aftermovie en zet dan gelijk de datum van de volgende opschoondag 23 maart 2024 in je agenda. (DR)

www.nlschoon.nl.

Meanderende Maas: proef met damwanden

Van 1 tot en met 12 mei vond in het projectgebied Meanderende Maas op 2 locaties een proef plaats met het in de grond brengen van damwanden. Van 24 tot en met 26 april waren er al voorbereidende werkzaamheden, zoals het klaarmaken van de locaties en het vervoer van machines.

Damwanden voorlopig weer verwijderd

De proef was een onderdeel van de voorbereidingen op de uitvoering van de dijkversterking wat betreft het geluid en de trillingen die verwacht kunnen worden. Dit is belangrijke informatie om tijdens de toekomstige uitvoering zoveel mogelijk hinder voor de omgeving en schade aan huizen te voorkomen. De damwanden gaan 15 meter de grond in. De breedte van de wanden is respectievelijk 28 meter bij Oijen en 13 meter bij Dieden.

Om de dijk van Ravenstein tot de sluis bij Lith te versterken zijn op een groot deel van de dijk, circa 17,5 km van de ruim 26 km te versterken dijk, in de grond damwanden nodig, ook wel schermen genoemd. Het in de grond aanbrengen is een zorgvuldig werk en is nodig om de dijk sterker te maken om te voorkomen dat het water onder de dijk door kan stromen. Na afloop van de proef werden de damwanden verwijderd. Op 2 en 3 mei waren er in Megen en Oijen inloopavonden om meer informatie. (DR)

www.meanderendemaas.nl

De nuttige paardenbloem

De paardenbloem wordt tot de onkruiden gerekend, evenals de Japanse duizendknoop en de reuzenberenklauw. Ze worden overal nog weggemaaid of weggebrand. En op de pakken onkruidbestrijdingsmiddelen in tuincentra staat ook een paardenbloem afgebeeld.

Eén van bekendste stoeplanten

En dat is jammer, want de paardenbloem, met zijn mooie felgele bloemen, is één van de bekendste stoeplanten, die zeer waardevol is voor de biodiversiteit. We hebben in ons land zelfs een plantenkenners, Karst Meijer, die al sinds 1981 paardenbloemen onderzoekt en verzamelt. Het is zijn grootste passie! Karst herinnert zich dat hij vroeger in één weide soms wel zo'n 60 soorten paardenbloemen telde en nu soms maar enkele. In het voorjaar is de paardenbloem één van de eerste bloemen die bloeit en daarmee een essentiële bron

van nectar en stuifmeel is voor insecten die net wakker worden. Deze insecten vormen dan weer het voedsel voor de jongen van weidevogels als die net uit hun ei zijn gekropen.

Bloem met blazen verspreiden

Maar een paardenbloem is meer! Hij is geneeskrachtig, eetbaar en in de Sovjet-Unie maken ze er rubber van. Daarom riep Karst Meijer twee jaar geleden de laatste zondag van april uit tot "Dag van de Paardenbloem", met excursies en een fotowedstrijd. En ten slotte brengt de paardenbloem de allerjongsten onder ons altijd in vervoering als ze, ná de bloei van de bloem, een pluizenbol van zaadjes fijn kunnen wegblazen. En zo kan de paardenbloem zich mooi verspreiden. (DR)

Aanpak zwerfafval Biesbosch

Vorig voorjaar werd het startsein gegeven voor de campagne "Samen houden we de Biesbosch schoon". Hiervoor hebben de provincie Noord-Brabant, de gemeenten Altena, Dordrecht, Drimmelen en waterschap Rivierenland de handen ineengeslagen.

Plastic afvoerputje

De Biesbosch wordt gezien als het plastic afvoerputje van Nederland. Met haar geulen en brede oevers houdt het gebied heel veel afval uit rivieren vast. Bij hoog water spoelt dit afval aan en komt dan in de hogere begroeiing terecht. Geschat wordt dat ruim de helft van het afval in de Biesbosch van stroomopwaarts met het rivierwater meekomt. Het overige afval is grotendeels afkomstig van recreanten. Na de start van de campagne "Samen houden we de Biesbosch schoon" wordt nog tot volgend voorjaar intensief met alle partijen samengewerkt om het zwerfafvalprobleem op verschillende manieren aan te pakken.

Biesbosch in 2030 afvalvrij!

De provincie Noord-Brabant heeft de campagne met 10.000 euro ondersteund. Zo worden

er extra campagneborden in het natuurgebied geplaatst om bezoekers op deze boodschap te wijzen, gaan boswachters extra afvaltasjes uitdelen, worden er extra afvalbakken geplaatst en worden er diverse schoonmaakacties georganiseerd, met als doel de Biesbosch en de rest van de Maasdelta in 2030 plasticvrij te hebben. Rijkswaterstaat heeft samen met Staatsbosbeheer onderzoek gedaan naar hoe het zwerfafval in de Biesbosch op een slimme manier kan worden verminderd. Hieruit volgden concrete handvatten die in de Biesbosch nu toegepast worden. Ook heeft Rijkswaterstaat de afgelopen jaren meerdere pilots uitgevoerd om het zwerfafval op rivierstranden te verminderen. Hiermee werden positieve resultaten behaald. Zo werd op sommige stranden al tot 77% minder afval teruggevonden! Lees meer op de website.

www.provincie Noord-Brabant.nl/zwerfafval

Help je mee op 16 september?

Ben je benieuwd hoe je kunt bijdragen om het schitterende natuurgebied de Biesbosch vrij van zwerfafval te maken en te houden? Op zaterdag 16 september 2023 zal er weer een schoonmaakactie plaatsvinden in de Biesbosch. Eind augustus kunnen vrijwilligers zich aanmelden via de websitepagina "Samen houden we de Biesbosch schoon". (DR)

LOONBEDRIJF PETER LOEFFEN

Waterstraat 5, 5374 KB SCHALJK • Tel.: 0486-461505 • Fax: 0486-464230

Boer Spierings

Mens | Dier | Natuur

OPENINGSTIJDEN:

MAANDAG: 12:00 - 18:00

DI T/M DO: 9:00 - 18:00

VRIJDAG: 9:00 - 20:00

ZATERDAG: 9:00 - 17:00

BEKIJK ONZE
WEBSITE
VOOR UPDATES!

Oijenseweg 284 | 0412 450 459 | info@boerspierings.nl

MUIFEL

BROUWERIJ

Zin in een Muifelproeverij?

Bezoek ons nieuwe proeflokaal
op de Vikingenweg 5 in Oss.

Open op afspraak 06 - 4056 0581

www.muifelbrouwerij.nl

van Liempd
Tuin & Parkmachines

Wolven 77a 5388 HM Nistelrode
T. 0412- 61 10 04
E. info@vanliempdtuinenpark.nl

Tuin & Bosbouwmachines

Beregeningsmaterialen

Gereedschappen

Service & Reparatie

www.vanliempdtuinenpark.nl

DK

Nu ook op
DONDERDAG

**ZOTTE
ZATERDAG
EXTRA*
KORTING
OP DIESEL/BENZINE/LPG**

(*Op basis van de DK brandstof adviesprijs.
Deze korting vervangt de huidige korting)

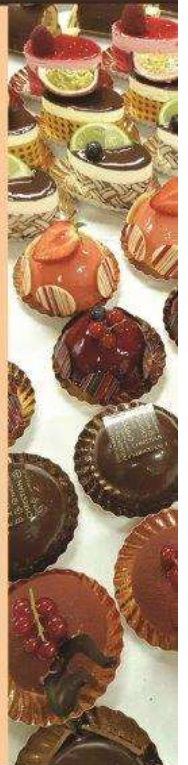
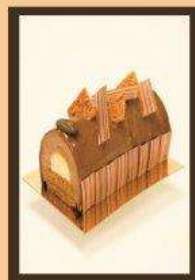
Servicestation de Kock, Full-service tankstation aan de voorzijde.
Self-service aan de achterzijde. 10L getankt, 2 euro korting op een
wasprogramma naar keuze.

HESCHEWEG 223 OSS

CHRISTIAN
chocolaterie patisserie

Bijzonder smaakvol!

Terwaenen 28
5341 DG Oss

@ossetrotse
Christian Chocolaterie Patisserie

Werkgroep Landschapsbeheer Oss

Werkdagen en mededelingen

Werkschema 2023

Juli

Zaterdag 1, vrijdag 7, woensdag 12, vrijdag 21, vrijdag 28

Augustus

Zaterdag 5, vrijdag 11, woensdag 16, vrijdag 25

September

Zaterdag 2, vrijdag 8, woensdag 13, vrijdag 22, vrijdag 29

Werktijden

De werktijd op de werkdagen is van 9.00-12.30 uur. Werklocatie en verzamelplaats worden tijdig per mail bekend gemaakt. Ook latere werktijden en extra werkdagen worden per mail doorgegeven.

Telefoonnummers

Henk Smouter (algemeen/projectcoördinator) 06-54288252
Tonnie van Hooff (coördinator beheer) 06-37456820 (ook tijdens de werkdagen).

Klusjesochtend

Iedere dinsdag klusjesochtend op onze Landschapswerf aan de Tolstraat 3, 5342 NH Oss tussen 9.00-12.00 uur. Telefoon 0412-474322.

Mutaties Vrijwilligersgroep

De afgelopen drie maanden kregen we er twee vrijwilligers bij:

- ✓ Wim Ruijs
- ✓ Bart Mink

Uitgeschreven werden:

- ✓ Christ van den Bosch
- ✓ Sam Dirgphal
- ✓ Marc van Donzel
- ✓ Virgil van Donzel
- ✓ Joke van Heeswijk
- ✓ Marga van der Ven
- ✓ Rudolf Willems

Aantal vrijwilligers per 24-05-2023:

- ✓ Oss e.o 128
- ✓ Kessel 25
- ✓ Lithoijen 16
- ✓ Arboretum Geffen 42
- ✓ Totaal 238

Henk van den Oever

Bart

Wim

IN GEUREN EN KLEUREN

BLOEMERIE 88

Zaltbommelseweg 18 / 5341 PD Oss / T 0412 636074 / E info@bloemerie88.nl

ONLINE BESTELLEN: WWW.BLOEMERIE88.NL

Ronald Widdershoven overleden

Op 4 mei 2023 is onze oud voorzitter Ronald Widdershoven overleden. In de volgende nieuwsbrief zal onze voorzitter Harry Peters hem gedenken.

A. van Leuken

06-54650884

LOON & GRONDVERZET

LITHOIJEN